

ראש השנה חל בשבת וגם ראש השנה הבא יחול בשבת - איזו שנה עומדת להיות?

מצד אחד, מחילת עוון העגל והקמת המשכן וכן הכניסה לארץ היו בשנה בה ראש השנה חל בשבת. מצד שני, חורבנות שני בתי המקדש - בהפרש של קרוב ל-500 שנה בין שני האירועים - היו שניהם בשנה בה ראש השנה חל בשבת. אז מהי בדיוק השנה הזו?

ב"ה | ראש השנה | תשפ"ז

א' ויוצא שראש השנה בשבת.

מצד אחד, מחילת עוון העגל והקמת המשכן וכן הכניסה לארץ היו בשנה בה ראש השנה חל בשבת. מצד שני, חורבנות שני בתי המקדש - בהפרש של קרוב ל-500 שנה בין שני האירועים - היו שניהם בשנה בה ראש השנה חל בשבת. אז מהי בדיוק השנה הזו?

הערוך לנר עונה הסבר מופלא והוא מתאים באופן מושלם עם גישתו המרוממת והייחודית של הרבי לשנה הגדולה שעומדת לפנינו. הדברים מכינים היטב לשנה הזו ומסמנים את היעד במה להשקיע.

נתחיל מהתחלה ונחקור את התמיהה הבסיסית: איך חז"ל עשו דבר כמותו לא היה וביטלו שתי מצוות גדולות כשהחג חל בשבת - שופר בראש השנה ולולב בחג הסוכות?

מצוות ראש השנה מובאת פעמיים בתורה והיא מתוארת בשתי דרכים:

2. פרשת אמור: בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון, זכרון תרועה מקרא קדש.

פרשת פנחס: ובחדש השביעי באחד לחדש ... יום תרועה יהיה לכם.

בעוד שפרשת פנחס מצווה את מצוות ראש השנה המוכרת לנו - "יום תרועה יהיה לכם", פרשת אמור מצווה בדרך אחרת: "זכרון

השנה הקודמת בה ראש השנה חל בשבת הייתה תשפ"ד, השנה הנוראה בה אירע שבר "השביעי באוקטובר". באותה שנה לא תקענו בשופר בראש השנה שחל בשבת, לא נטלנו לולב בחג הסוכות שחל בשבת ואף שמחת תורה חל בשבת קודש. מאז נותר טעם חמוץ בפה, כאילו ראש השנה שחל בשבת הוא סימן לא טוב.

אנחנו שוב בפתחה של שנה כזו, והאמת היא, שהפעם עולה שבעתים הצורך בבירור העניין. משום שאנו בפתחה של קביעות נדירה במיוחד, שחלה אחת לחמישים שנה (הקודמת הייתה בשנות תשל"ו-ל"ז), בה שתי ראשי השנים הבאות יחולו בשבת (תשפ"ז-תשפ"ח). כך שאנחנו נכנסים לשנה שתחילתה וסופה שבת - ובעצם כולה שבת.

מה מנבאת הקביעות הזו ביחס לעתידה של השנה?

ה"ערוך לנר", רבי יעקב אטלינגר, מגדולי האחרונים ומנהיגי יהדות גרמניה לפני כ-250 שנה, מציין דבר מדהים: ראש השנה שחל בשבת הוא מפתח לאירועים ענקיים בתולדות עמנו ולשני הכיוונים. בחלק מהשנים אירעו האירועים הכי טובים ובחלק מהשנים אירעו האירועים הכי קשים ל"ע."

1. ערוך לנר, מנחת עני האזינו: יש לחקור האם ראש

השנה בשבת זה סימן טוב? מצאנו ששנים רעות ביותר וטובות ביותר היה ראש השנה בשבת: שני שנים שנחרכ בית המקדש היה ראש השנה בשבת ... לאידך, מחילת עון העגל והקמת המשכן היו כשראש השנה חל בשבת (דביום ה' יצאו ממצרים וביום ג' דפסח - שהוא שבת קודש - יחול תמיד ראש השנה) וכן שנה שנכנסו לארץ הייתה ג"כ בשבת, שמשנה מת בשבת ז' אדר ואם כן ראש חדש אדר יום

שנה שלא הריעו בשופר בתחילתה, מסוכנת להיות 'רעה' בסופה ח"ו. שכן השטן לא הוחלש ביום הדין וקטרג במלוא המרץ. תוספות ממחר להדגיש הדגשה **שחייבת לבוא בצורה בולטת:**

תוספות: מפרש בהלכות גדולות, לא שראש השנה בשבת ולא תקעו, אלא שהיחיד לא תקע באונס.

כוונת הגמרא איננה במקרה שעם ישראל ציית לתקנת חז"ל ונמנע מתקיעת שופר בשבת. ציות לדברי חז"ל אינו גורם נזק כמובן. אלא מדובר שראש השנה חל בחול ורוב עם ישראל תקע בשופר ורק ליחיד אירע אונס ולא תקע - בשבילו הדבר מסוכן.

האמירה המטלטלת הזו מכניסה אותנו לעומק סוד וסגולת השופר: שופר הוא לא רק מצווה, הוא הקמע והמפתח לעוררות רחמי ה' ביום הדין. לכן החיסרון שלו הוא חתיכת אירוע משמעותי.

ראש השנה טז,א: אמר הקדוש ברוך הוא: תקעו לפני בשר-פר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם ומ-עלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני.

הקב"ה עושה כאן דבר ששום שופט לא עשה. שופט אינו מסגיר את כלי מלאכתו ואינו מגלה לעורך דין כיצד מרכיבים את ליבו ומרגשים אותו לחון בדיון. אולם הקב"ה באהבתו אלינו חושף את המפתח לעוררות הרחמים בשמים: הביאו שופר שמזכיר את אילו של יצחק ואני מעלה כאילו כולכם מקריבים את נפשכם לפני וזוכים בדיון. מדרש רבה מוצא זאת בפסוקים:

ויקרא רבה כט: 'אשרי העם יודעי תרועה' - וכי אין אומות העולם יודעים להריע? אלא שהן מכירין **לפתות את בן-ראם בתרועה** והוא עומד מכיסא דין לכיסא רחמים, ככתוב 'עלה אלוקים בתרועה, ה' בקול שופר' [בתחילה עלה בשם אלוקים, מידת הדין ועבר בזכות התרועה לשם ה', מידת הרחמים].

עד היכן כוח השופר? רבי יהונתן אייבשיץ בספר יערות דבש (א ה) מוצא רמז גדול בפסוק סתום שאנו מזכירים בתחילת פסוקי מלכויות: "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו". בלעם מכריז כי הקב"ה אוהב את עם ישראל ולא ראה בהם און ועמל, ומסיים "ותרועת מלך בו". מה הקשר לתרועה? אלא בלק הביא את בלעם לקלל את ישראל בראש השנה. זאת כדי להזכיר את חטא אדם הראשון שאירע ביום זה והרי טכסיסו של בלעם היה לכוון לזמנים בהם הקב"ה כועס ואז להזכיר את עוונותיהם של ישראל והדברים מתקבלים בקפידא ח"ו. אולם בני ישראל עמדו והריעו בשופר והפכו את מצב הרוח בשמים ממידת הדין למידת הרחמים והתהפכה קללתו לברכה.

מהו באמת סוד השופר להפוך מדין לרחמים? הגמרא אמרה כי השופר מזכיר את עקידת יצחק ומשרד את המוכנות של כולנו לעקוד עצמנו על גבי המזבח. נוסף ונעמיק בכך לפי דרשתו

תרועה מקרא קדש". הכוונה העיקרית של הפסוק היא להרחיב את הצינוי ולהוסיף אמירת פסוקי "זכרונות" עם תקיעת השופר, כדי שיעלה זכרוננו לפניו ע"י התקיעה.

רש"י: 'זכרון תרועה' - פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות, לזכור לכם עקידת יצחק שקרב תחתיו איל.

אבל הגמרא מוצאת כאן רמז לתקנה המהפכנית של רבה, ששינתה לחלוטין את ראש השנה וסוכות.

ראש השנה כט,ב: כתוב אחד אומר 'זכרון תרועה' וכתוב אחד אומר 'יום תרועה' ... כאן ביו"ט שחל בשבת וכאן ביום טוב שחל בחול ... דאמר רבה הכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאים בתקיעת שופר, גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה.

שופר, לולב ומגילה אלו מצוות שכל יחיד צריך לקיים בעצמו¹, אבל הן מחייבות הדרכה ולימוד מקדים. היחיד אינו יכול לקיים אותן ללא רב שיכין אותו. (בלולב נדרשת הדרכה בדיני כשרות ארבע המינים ובאגידת הלולב). כאן עולה החשש כי בלהט המצווה ישכח וייקח את השופר ברשות הרבים ויטלטלנו לבית הרב ללמוד. לכן גזר רבה לבטל את קיום המצוות כשהחגים חלים בשבת. עדיין המצוות מתקיימות בבית המקדש, שם כולם בקיאים וגם אין חשש הוצאה מרשות הבית.

הדבר רמזו בלשון התורה **"זכרון תרועה"** בפרשת אמור, רמז לשנים בהן ראש השנה חל בשבת ורק מקיימים את זיכרון המצווה באמצעות אמירת פסוקי השופרות ולא מריעים. בשם הגאון רבי עקיבא איגר מביאים רעיון גאוני, מדוע דווקא פרשת אמור רומזת לרה שחל בשבת ולא פרשת פנחס:

כמוצא שלל רב ר: בשם הגרעק"א מביאים יישוב נפלא לכך שפרשת אמור מתייחסת לר"ה שחל בשבת. רשי כתוב (במדבר ט,ד) "כששמע פרשת מועדות בסיני אמר להם [את הפרשה דאמור]", והיינו שפרשת המועדות של אמור נאמרה מיד אחרי מתן תורה. והנה בשנה שיצאו ממצרים חל ראש השנה הבא בשבת, שכן יצאו ממצרים ביום חמי-שי וראש השנה חל לעולם ביום שחל בו שלישי של פסח והיינו שבת. לכן ציווה אותם בלשון 'זכרון תרועה', שכן באותה שנה לא יתקעו בפועל ביום א' דראש השנה. אבל בפרשת פנחס הוא הצינוי לדורות ולכן נאמר 'יום תרועה'.

כאן באה גמרא אחרת ומטילה פצצה מבהילה:

3. **ראש השנה טז,ב:** כל שנה שאין תוקעין לה בתחלתה - מריעין לה בסופה, דלא אתערבב שטן.

1 בניגוד לקריאת התורה שהיא מצווה של הציבור, ולכן לא ביטלו קריאת התורה בשבת, מחשש שייטול את הספר אל הבקי ללמוד.

אנחנו תמיד בנים שלמים.

עד כאן ההיבט הראשון שמציג הבעש"ט. הצדיק רבי לוי יצחק מברדישטוב מחדד היבט נוסף: השופר מזכיר את השופרות שהריעו במתן תורה ואנו שבים ומזכירים את הלבושים שליוו את מתן תורה. גם כאן משל ידוע, ממלך שלבש בגדי הדיוט כדי להיות מעורב בין האזרחים ונתקע ביער. אחרי מסע ארוך ומבוהל נקלע לבקתה פשוטה והמארח אירחו בכל ליבו. בבוקר גילה המלך את זהותו והבטיח לעמוד לו בכל שעה שיצטרך.

לימים חטא המארח והובא אל המלך, ונשפט לעונש מוות. רגע לפני שלקחוהו אל הגדרים ביקש בקשה אחרונה: שהמלך ילבש שוב את בגדי הדיוט שלבש באותו לילה מבוהל כשנקלע לבית מיטיבו. לבש המלך את הבגדים והחווייה הנוראה שבה אליו וכמובן זיכה והציל את מארחו.

כיון שכן, שתורת השופר היא אינה רק מצווה שמזכה בשכר בעולם העליון, אלא מפתח ייחודי שבוקע אל לב המלך. לכן מי שנאנס ולא הריע – ידאג כל השנה כולה.

כאן צפה ומזדקרת השאלה העקרונית: כיצד נטלו חז"ל את האחריות, לבטל מצווה רבה ונישאה כזו? האם החשש הרחוק שאדם אחד ישכח קדושת יום גדול כראש השנה, מצדיקה את ביטול הסדר היהודי שמציל אותנו מידי שנה ביום הדין?! בהערה² הובא חידוד פיקנטי להעמקת התמיהה.

מצד שני עולה שאלת החשש: איך משיגים את סגולת השופר וגורמים שהיא לא תהיה לרעה ח"ו ואדרבה תהיה מהשנים הכי טובות כפי שכבר אירע?

מוכרחים לומר שחז"ל לא ביטלו את מצוות השופר. הם הבינו שבראש השנה שחל בשבת **תוקעים בדרך אחרת**. מה שפועלים עם השופר בחול, פועלים עם **העדר התקיעה בשבת** ולכן אין לנו שום הפסד ואדרבה פוטנציאל לשנה הכי גדולה. סוד השנה הקרובה וגם זו שאחריה שתתחיל בשבת הוא **כוח השבת**. את השנתיים הקרובות אנו מתחילים עם התעצמות בקדושת השבת ומי שיש לו שבת – יש לו גם את סגולת וזכות השופר.

הבן איש חי מבדיר כי כל דברי חז"ל שהשופר התבטל בגלל החשש של רבה – הם רק תירוץ לסתום דברי ההמון שאינם מבינים נסתרות. אבל האמת היא, שאין צריכים לשופר בשבת.

בן איש חי שו"ת תורה לשמה תלו: הטעם דשמא יעבירונו ד' אמות ברשות הרבים, אמרו רזל בשביל לעשות טעם פשוט ונגלה לפני המון ישראל כדי שתתקבל גזירתם. אבל עיקר הטעם הוא מפני שידעו ברוח קדשם **שהתקון הנעשה על ידי מצוות אלו הוא נעשה מאליה מכוח קדושת השבת**.

הידועה של הבעש"ט הקדוש: החיים הם מאבק מתמיד בין מה שאנחנו באמת למה שאנחנו בפועל. כל יהודי הוא שמן זית זך ורצונו המתמיד הוא לעשות את רצון ה'. זה מה שהוא עושה רוב הזמן ולשם הוא מחנך את ילדיו ומתפלל מעומק ליבו שהם ימשיכו בדרך הזו.

אבל היצר הרע האיום חוטף אותנו מעצמנו. גוזל אותנו מהמקום בו רוצים להיות. הוא מעורר עוצמות רגשיות אדירות שמטשטשות את הבקרה, הופכות רע לטוב ומשכנעות שזה רק לרגע קטן וכך חולפת שנה שלמה. יהודי לוקח את השופר והקול הפשוט והעדין הוא הצעקה הכי עמוקה שקיימת: "א-ב-א". הוא הקריאה שמתחת לכל השכבות שבה הבן והאבא הם דבר אחד ממש ושם שום דבר אינו יכול להפריד ביניהם וכך הופך הדין לרחמים.

הבעש"ט הוסיף את המשל המפורסם על בן המלך, שיצא בשליחות אביו למחוז נידח ופרימיטיבי ושם שכח לגמרי את משימתו ונסחף להתלכש ולהתנהג כבני המקום. יום אחד נזכר בבית אביו ורץ כל הדרך אל הארמון. אולם גילה שאינו זוכר את שפת המקום והוא נראה כהלך זר ומורחק. שומרי הארמון הרחיקו אותו בזלזול. יום אחד יצאה המרכבה המלכותית ואביו בפנים. הוא קפץ אל העגלה וצעק את המילה היחידה שזכר: "א-ב-א". שמע המלך את קול בנו האובד והרימו אליו.

נוסיף ונאיר נקודה מרגשת: מסופר על הגאון רבי חיים שמואלביץ, שהיה הולך בערבי חגים להתפלל בקבר האור החיים הקדוש, במורד הר הזיתים. פעם עמד שם בערב יום הכיפורים והרגיש שליכו חסום. מסך עבה מבדיל בינו ובין הקב"ה והתפילה לא יוצאת. בדרכו חזרה לרכב, נעצר על יד המבנה של "יד אבשלום" ופרץ בבכי נוראי.

אחר כך הסביר לתלמידיו: עמדתי סמוך ל"יד אבשלום" וחשבתי על המשמעות של המקום. דוד המלך עבר מיד בנו את הנוראה והאיומה שבעונות. אבשלום נולד מאשת יפת תואר, מעכה בת תלמי מלך גשור והתנהג כמו "בן סורר ומורה". הוא פתח במרד נגד אביו, איים על חייו, הבריח אותו מירושלים ובעל את נשות אביו על גג הארמון כדי לסלק את מלוכת אביו.

כשרוד שומע שיר ה' פגעה בבנו והוא נקשר בשערו בין הסוס לעץ, כשהוא מבין שהמרד סולק ודוד שוב חופשי לחייו – במקום לנשום לרווחה, הוא פורץ בבכי נוראי וצועק שמונה פעמים: "בני אבשלום, בני בני אבשלום, מי יתן מותי אני תחתך, אבשלום בני בני". הגמרא אומרת שהוא צועק שמונה פעמים כדי לשלוף את אבשלום משבעה שערי גיהנום ולהעבירו לגן עדן.

מתחת לכל השכבות של הרגשות המטורפים בהם בן יכול לרדת מדעתו ולעשות את הדברים המנוולים ביותר, מתחת לכל הוא בן. בוערת בו נשמת האב. אמר הגר"ח שמואלביץ: צעקתי לקב"ה, תזכור שאנו בניך כמו אבשלום. לפעמים יוצאת התפילה ולפעמים לא יוצאת התפילה, לפעמים אנחנו יפים ולפעמים אנחנו לא, אבל

2 התמיהה גדולה לאור רמז מעניין שכותב הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון בטעם תקנת רבה. רבה ביטל קיום מצוות שופר, לולב ומגילה. ראשי התיבות שלהן הוא "שלם", וסופן הוא "רבה". שכן כאשר האדם הוא "שלם" ומצוות השבת עומדת **בראש המודעות**, הוא לא יכול לטלטל בשבת. אולם כאשר הוא חסר והשבת עומדת בסוף המודעות, הוא עלול לשכוח ובאה גזירתו של "רבה" – סופי תיבות "שופר, לולב, מגילה".

כך שכל הגזירה נעדרת עבור יהודי חסר בקצה המחנה והאם עבור זה ראוי לבטל מצווה רמה ונישאה כשופר!?

הדברים מתאימים גם עם המבואר בליקוטי שיחות ז' 53 כי פסח הוא החג היחיד בו לא ביטלו המצוות בשבת. שכן לאחר ההכנות העמוקות והנפשיות לפסח וביעור החמץ הפנימי – אין חשש שישכח מקדושת השבת.

כך מתארים חז"ל את מה שקרה ב"תחילת מעשיך ביום ראשון" ממש:

4. פרקי דרבי אליעזר יא: קם אדם הראשון על רגליו והיה ב'דמות אלוקים' וראו אותו כל הבריות [בעלי החיים] וג' תייראו. סבורין שהוא בוראן וכאו להשתחוות לפניו. אמר להם: **בואו אני ואתם ונלביש גאות ועוז ונמליך עלינו למי שבראנו.** פתח אדם את פיו וענו כל הבריות אחריו: **'ה' מלך גאות לבש'.**

ראש השנה שב מדי שנה אל הראשית והיסוד וכולנו חוזרים וממליכים את הקב"ה על הבריאה. אנו מכריזים כי הבריאה אינה חופשית וריקנית כפי שנראה ממבט ראשון, אלא כל כוחה נובע מכוח עליון שמקנן בה וכל הווייתה לשרת את המלך.

הדרך הבסיסית להכתרת המלך היא באמצעות השופר ובכוח הצעקה הפשוטה והעמוקה שבוקעת דרכו כדלעיל מהבעשט. דרך הכתרת מלכים הייתה באמצעות תרועת שופרות ולכן התרועה מסמלת את קבלת המלכות שלנו מדי שנה מחדש.

כל זה בראש השנה שחל בחול, אבל בשבת, יש דרך עוצמתית פי כמה להדהד את הכתרת המלך: **העצירה ממלאכה.** העובדה שאדם עוצר את קיומו, משליך את חפצי החול, עוצר את מרוצת החיים וכולם מיצירה. ביטול האדם כלפי הקב"ה כל כך גדול, שאפילו אינו מוציא שופר ומריע. הוא משבית את עצמו לגמרי ומניח את כולו בידי הקב"ה - וזה הביטוי העמוק לכך ש"יש בעל הבית לבירה זו".

בשבת הכול במקום, הכול מוכן מראש ואנחנו לא יוצרים דברים חדשים. בכך מפנים מקום למי שבורא את העולם ומעניק לנו כל מה שצריכים. הוא מבטל את המרוצה והחסר של ימי החול ומבטא את ההכרה שיש לנו כל הדרוש לנו ואנו מלאים ושמחים במתנות ה' שנועדו לצורך החיים הייחודיים לנו.

הנה תרועת שופר שבתית עצומה שהחרישה את העולם ושינתה את המציאות ממש: זמן קצר אחרי תחילת המלחמה, קיבלתי הודעה מאישה שלא הכרתי: "צהרים טובים, זו מירב ברגה, אמא של החטופה אגם. הייתי שמחה לשוחח כדי להבין יותר את המשמעות שלי בעת הזו. איך אני יכולה לפעול כאמא לבת שנמצאת בשביה כדי לקרב את הגאולה?".

אימא לבת שנחטפה לעזה, היא אינה יודעת אם אגם חיה, אוכלת, ישנה, אבל ברור לה שהמעמד החדש והמיקרופונים שהעמידו בידיה - הם כלים כדי לקחת אחריות על העולם.

חודש וחצי אחרי החטיפה, הגיע אות חיים מאגם. חברתה, אגם גולדשטיין, שוחררה בעסקה הראשונה ומהמסוק שהוביל אותה מעזה, מיהרה להתקשר להוריה של ברגה ולהעביר ד"ש: "אגם אמרה שהיום הוא יום ההולדת של אבא שלה והיא מבקשת להעביר יום הולדת שמח לאבא". גולדשטיין סיפרה שהמחבלים מנצלים את הידיים הטובות של אגם ומכריחים אותה לבשל ולנקות להם, אבל היא מתעקשת לשמור שבת. היא עומדת בתוקף על ההחלטה שלא לבשל ביום הקדוש.

מירב החליטה להפוך להיות סוכנת פרסום של קדושת השבת. היא

מכאן נעמיק בסוד השבת כפי שהיא מבוארת בכתבי רבותינו נשיאי חב"ד וראו בארוכה בשיחת ניצבים-וילך תשמט (התבארה השנה בידי אחי, הרה"ת מנחם מענדל שיחי, בסדרת חיבוריו, "ביאורים במאמרי רבינו").

האדמו"ר הזקן אמר: "את מה שפועלים עם תקיעת השופר בראש השנה - אפשר לפעול עם אכילת הקוגל של שבת. אמרו לו: נאכל קוגל ולא נתקע בשופר? השיב להם: "אכן, בראש השנה שחל בשבת, אוכלים קוגל ולא תוקעים בשופר". הבה נעמיק בדברים.

ב. מהותו של ראש השנה היא משפט אחד מסידור התפילה: "זה היום תחילת מעשיך, זיכרון ליום ראשון". ראש השנה שב אל התחילה ואל הראשית ומעמיד את הקיום מחדש.

ראש השנה נקבע ביום בריאת האדם, כי ראש השנה עניינו להיות אדם. לעמוד מחדש על יסוד הווייתנו כאדם ולקבל את האחריות העצומה הנגזרת מכך. ייחודיות האדם על פני כל הנבראים היא לא בהיותו אוכל ושותה, גם הם אוכלים ושותים. לא בהיותו עושה מלאכה, גם הם עושים. אפילו לא בהיותו פועל דברי חכמה, כי כיום יודעים שגם לבעלי חיים יש תחכום מסוים.

האדם הוא היצור היחיד שצועד זקוף, ראשו גבוה מליבו ויכול להרים עיניו אל השמים. האדם אינו חלק מהמציאות, אלא **בעל הבית** שלה. הוא מסוגל לפעול נגד חוקי הטבע ולעצב אותם מחדש.

הבהמה היא בורג בתוך הטבע, היא חלק מהכללים ומצייתת להם. היא משרתת את המציאות ומטרת קיומה היא לאפשר לחוקים הללו להמשיך להתקיים לנצח. אריה טורף לא יהפוך להיות צמחוני מתוך רחמים על האיילה, ולא יביט אחורה בבושה או בחרטה על הציד האכזרי של אתמול. הוא לעולם לא יערער על הכללים בשאלה, אולי הגיע הזמן לימי המשיח בהם 'וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבו'?

ראשו של האדם גבוה מהמציאות, כי הוא נמצא מחוצה לה. הוא נועד לעצב אותה מחדש. לשאול 'לשם מה?', ולהרים את הראש בהבנה שהתשובה לא תגיע מלמטה, אלא ממה שמעל הטבע.

העובדה הזו בולטת גם בדרך צמיחתו המוזרה של האדם. בעלי החיים נבראים שלמים והם מוכנים לחיים מהרגע הראשון של ההמלטה מרחם אימם. "בהמה" אותיות "מה בה", משום שכל מה שיש בה בכוח - נמצא בה בפועל מרגע קיומה. העגל נולד 5 קילו ויגדל להיות 500 קילו - אבל זה אותו שור. עגל מיד אחרי ההמלטה נעמד על הרגליים ומתחיל ללכת. הוא מוכן לחיים. יתירה מכך: עגל בן יומו שיצמד על שולחן גבוה - ייעצר בקצה ולא ייפול למטה. הוא גם לא ייכנס לאש. הוא בשל לחיים גם מבחינת החכמה והאינסטינקטים הנדרשים לחיים.

ואילו האדם - מלך הבריאה - נולד חסר ישע ונדרש לשנה שלמה של גידול מסור ואוהב כדי לעמוד על הרגליים. אז הוא נדרש לשנים נוספות של חינוך, כדי לעצב את טבעו הפראי כ"עיר פרא אדם יולד" ולהפוך להיות אדם שמכוון את טבעו להתקדמות. שכן הבהמה נועדה להיות מה שהיא ולשרת את הכללים הטבעיים. ואילו האדם נועד להיות **מעבר למה שהוא ולכתוב מחדש את הכללים.** לקחת את הבריאה כולה מעבר לנקודת הבסיס שלה ולכוון אותה לכוונה עליונה.

אספה נשים והופיעה באירועים ועוררה להתחזק בשמירת השבת למען שמירת חייה של אגם.

היום הגדול הגיע: אגם הייתה אמורה להשתחרר ביחד עם התצפיתניות האחרות, אבל הסיכום היה שזה יקרה בעיצומה של שבת קודש. מירב לא מצאה נפשה: היא רקדה מאושר שאגם תשוחרר רגע קודם, אבל כאב לה חילול השבת שייגרם במסע התקשורתי המצולם. בערב שבת פנתה מירב לעולם כולו וביקשה: "אנא אל תצלמו אותנו ביום הקדוש ואל תחללו בגללנו את השבת".

השבת הגיעה והמציאות טפחה על פני כולם. המחבלים האכזריים הפרידו את אגם מחברותיה ושחררו ארבע תצפיתניות מתוך חמש, כשאגם נותרת לבדה בעזה.

ואז הגיע המהפך שיכול להתרחש רק בעולמו של הקב"ה: העסקה הסתבכה ופרץ וויכוח מול החמאס והוחלט להקדים את פעימת השחרור הבאה ליום חמישי, כאשר יתר הפעימות ימשיכו ויבוצעו בשבתות הבאות. כך הייתה אגם החטופה היחידה ששוחררה ביום חול.

כאשר נשים מעצבות את המציאות מחדש - המציאות מרכינה ראש בפניהן.

הרבי, שיחת ניצבים וילך תשמ"ט: שופר עניינו ביטול, הכתרת המלך נעשית על ידי שמתבטלים לפניו במסירת רצונם ונפשם ואז מתעורר המלך לחפוף במלוכה. כך פעל אדם הראשון ביטול בכל הבריאה, כשהכריז 'בואו נשתחוה ונכרעה'. אבל הביטול דיום השבת הוא עמוק יותר, שאינו יכול לעשות שום פעולה כלפי המלך, אפילו לא ביטול דהשתחוויה, ובעמדו לפני המלך הוא בטל בתכלית.

בהערה³ הובאה התייחסות לשאלה מתבקשת.

כעת נוכל לשים לב לדבר מופלא נוסף, שלא מצאתיהו מפורש ממש בכתבי רבותינו, אבל הוא בוודאי נכון. הוזכר קודם שכוח השופר הוא להפך את מידת הדין לרחמים, ככתוב 'עלה אלוקים בתרועה, ה' בקול שופר'. אבל יש אירוע אחד שפעל זאת הרבה קודם. רבינו הזקן מרחיב בכך שבכל פרק א' בספר בראשית המספר על מעשה הבריאה, הקב"ה מתואר בשם "אלוים": "בראשית ברא אלוים את השמים ואת הארץ ... ויאמר אלוים יהי אור" וכן הלאה. התואר "הוי-ה", מוזכר לראשונה רק בפרק ב, לאחר פיסקת "ויכלו" בה קידש ה' את השבת. שם נאמר "ויכל אלוים" כי כלתה מידת הצמצום ובמקומה החל מפרק ב מופיע התואר: "ביום עשות ה' אלוים ארץ ושמים".

ליקוטי תורה מב, ג: נזכר הכל שם 'אלוים' במעשה בראשית, שהוא בחינת צמצום, אבל בשבת כתיב 'ויכל אל-קיים' היינו שכלו ופסקו הצמצום ועולה ונכלל בשם הוי' [בחינת גילוי אלוים]

בזוהר יתרו פט,א מובא שזה כוחה של השבת מדי שבת בשבת. כנאמר "אז תתענג על ה'", כי עונג השבת משרה עונג וקירוב בעולמות העליונים ומידת אלוים מתהפכת לשם ה'. לפיכך, אין כל הפסד בהשראת הרחמים בשבת ומה שקורה בחול על ידי השופר - מתרחש מדי שבת בכוח עונג השבת.

בכך מבאר הערוך לנר את השאלה בה פתחנו: האם ראש השנה שחל בשבת הוא סימן טוב או להיפך ח"ו? **הכול תלוי בשבת.** בשנה זו, השבת היא השושבין שעולה לפני הקב"ה ומסנגר עלינו בדין.

הערוך לנר מצרף משל נוקב: שר אחד חטא למלך והמלך קצף עליו מאד וביקש מהשופטים שידונו אותו כפי שורת הדין. חשש השר לגורלו וחיש מן שימליץ טוב עבורו, אבל אף אחד מדידיו לא רצה לסייע לו, כיון שידעו שמגיע לו העונש. סיפר השר את הדברים לאשתו ותאמר הלא אני יוצאת ובאה בשער המלך וגם יש לי שם אוהבת שתעזור לי בעת צרתי. אנכי אהיה לך למליצת יושר והצילה אותו.

לימים חטא שר אחר למלך ואמר: חברי שלח את אשתו שתמליץ עליו טוב וניצל, אף אשתי קרובה למלכות ואבקש ממנה לדבר טוב אצל המלך. אמנם השר הלה היה מכה את אשתו והמכות השאירו עליה את חותמן. בהגיעה אל המלך לדבר טוב על בעלה, שאל המלך מנין קיבלה המכות. אחד מקרובי המלך גילה את אוזנו, שבעלה השר מכה אותה מפעם לפעם. אמר המלך: אם כך, לא רק שאין האשה תהיה סגורה על בעלה, אלא הרי היא קטגור עליו.

ערוך לנר שם: כשחל בשבת ... באה השבת שהיא בת זוגה דישראל להיות סניגור בעדינו לפני המלך, אבל כל זה כשישראל מקיימין את השבת, אבל כשאין משמרים את בת זוגם כראוי ... איך תיעשה השבת סניגור להצדיק מש-פטינו?.

האמת היא, שיסודו של הערוך לנר הוכח מתוך המציאות שנראתה לנו בשנים האחרונות. בעוד שהמלחמה פרצה בשבת קודש וגבתה מחירים איומים, המזל התהפך בהמשך **ויום השבת הפך להיות יום המזל של המאבק באויבינו.** כל שיאי המלחמה אירעו בשבת קודש: מוחמד דף, סינוואר, נסראללה, וראש הנחש מאיראן - חוסלו ביום השבת. ראוי אולי להזכיר כי גם נס ההצלה של דונאלד טראמפ מניסיון ההתנקשות בו - האירוע המכריע שהביא אותו אל מלחמת החורמה הנוכחית באיראן - התרחש אף הוא בשבת קודש (ז תמוז תשפד).

אי אפשר לנתק זאת מאווירת ההתעוררות שבקעה מלב העם ואחד הביטויים שלה הוא ההתחזקות אצל הנוער ובכלל בקדושת השבת. בהערה⁴ הובאה תוספת מטלטלת שאולי תרצו להתייחס אליה.

אכן הרבי דיבר מדי שנה בשנה בהפלאה על הזכות להפוך את השנה כולה ל"שבתדיגע יאהר". שנה שכולה שבת. (וכל שכן

3 עולה השאלה, למה במקדש היו תוקעים בשבת? ראה בשיחה שם כי במקדש פעלו עונג גבוה הרבה יותר על ידי השופר והשבת אינה מגיעה אליו. משאכ אדם פרטי שפועל דרגת עונג מוגבלת והיא נפעלת ע"י השבת.

4 מאותו יום נורא נותרה עובדה מזעזעת שלא מדברים עליה מסיבות מובנות: היישובים שומרי השבת ניצלו בדרך נס. סעד, תקומה, כפר מימון, שלומית,

הבאנו דוגמה נוספת מסיבוכ בעולם הייצור, שנקרא 'הזדחלות פיצ'רים'. **התווספות לא-מבוקרת של יכולות טכנולוגיות, שמשלתלט על החזון המקורי וגורמת להתמוטטות המוצר.** דמיון שאתה מייצר טאבלט. המטרה פשוטה: מכשיר קל לקריאה וגלישה. משהו אומר בואו נוסף מצלמה.. השני אומר בואו נוסף נווט דרך.. השלישי אומר בואו נוסף עריכת וידאו. כל עובד נמצא בלחץ להתחרות מול החברות האחרות שהוסיפו יכולות כאלו, כל עובד להוט להפגין מקוריות שתשרג את שכרו, ובינתיים המוצר הופך להיות כבד, איטי, מבוזבז ואף אחד לא יודע למה הוא קיים. בהערה⁵ מצוטטת דוגמת כישלון המוכר לרבים.

לכן התרופה היחידה היא **לכתוב את היעד לפני שמתחילים**. כשיש תמונת סוף ברורה - כל הצעה נמדדת מולה: האם היא משרתת את המטרה או לא? כאשר השנה כולה מתחילה עם שבת, והשנה האחריה גם מתחיל עם שבת, אנו זוכים לתמרור הבוהק ביותר לזכור מדי שבוע את ה"למה" ולשאלו: האם אלו החיים שרצינו לחיות?

הלכה למעשה: הפסוק אומר **"לעשות את השבת לדורותם בריית עולם"**. יהודי צריך "לעשות" את השבת שלו לכוז המחיה את הגדרות הבסיס. שבת היא יום מקודש, שצריך להיות מופנה למרחב רוחני המעורר את הנפש. לימוד תורה, עבודת התפילה, התוועדות חסידים ותשומת לב למשפחה.

כמה שנים אחרי נישואי, גרתי לפרק זמן קצר בקרוואן מאחורי הורי בכפר חב"ד. בלילות שבת התרצצו גנבים במרחבי הכפר ומדי ליל שבת חששתי להירדם. שאלתי את אבי מה עושים עם החרדה? הוא ענה בפשטות: "תלמד כל הלילה עם אור בסלון והגנבים לא יכנסו...".

זו ההזדמנות לקבל החלטה טובה על תוספת אחת ליום השבת, אישית או משפחתית, וכאשר יהודי מחדש את עצמו, הוא זוכה "שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה" והכי חשוב: להגיע לשנה שכולה שבת, בהארת שבת דלעתיד בקרוב ממש.

בקביעות שלנו, שהשבת מסתיימת בערב שבת וגם ראש השנה הבא יהיה בשבת). לחיות שנה שלימה בצורה של שבת, עם יותר אמונה ויותר לימוד ויותר תפילה ופחות עיסוק ומעורבות בגשמיות וכך תהיה השנה הזו שנה שכולה שבת ותביא לגאולה שלמה בקרוב ממש.

ג. לחיכות הדברים: אפשר להעמיק עוד בכך שהשנה **מתחילה ביום השבת**. הנה בספר "שמות" עולה שאלה מעניינת: האם השבת היא היום האחרון בשבוע, אחרי ששת ימי המלאכה, או היום הראשון בשבוע שמכוחו באים ימי המלאכה שאחרי?

מצד אחד, כאשר הקב"ה מצווה את משה רבינו על המשכן והשבת בפרשת כי תשא, הוא מצווה תחילה אל המשכן ורק לבסוף מזכיר את השבת, כתזכורת לכך שהקמת המשכן צריכה להיעצר בשבת. מצד שני, כאשר משה אוסף את בני ישראל בפרשת "ויקהל" לבשר את הבשורה העצומה שהקב"ה מחל על חטא העגל ורוצה לשכון עם ישראל בקביעות בתוך בית משותף, הוא מתחיל עם השבת ורק אחר מצווה את הקמת המשכן בששת ימי השבוע.

מדוע הופך משה את הסדר ומקדים את השבת? במיוחד לאור דברי ספר חסידים (תקסח) כי הקב"ה מאחר את מצוות השבת. משום שאדם זוכר את מה שנאמר בסוף ולכן מסיים עם השבת.

הכלי יקר מעניק הסבר חסידותי: כן דרך האוהבים, שכל אחד מקדים את היקר לזולתו. ה' הקדים את המשכן, שהוא כבודם של ישראל לשכן עימם ואילו משה מקדים את השבת, שהיא כבודו של ה'.

אבל ראיתי פעם הסבר עמוק: הקב"ה רוחה את השבת לסוף, כי היא התכלית והסוף של כל המציאות. אבל משה מקדים את השבת כי רק מי **שיש לו שבת מראש** - יקים את המשכן בכוונה נכונה. **רק מי שמעמיד את השבת בראש מעיינו - יוכל נכון את ימי המעשה ויגיע שלם לשבת.**

הארכנו בשיעור לפרשת "ויקהל" שנה זו, כי הסכנה הגדולה של החיים היא הפער בין ה"למה" ובין ה"מה". בין המניע המשמעותי העומד בבסיס הדברים ובין שלבי הביצוע שמשכיחים את הלמה וגונבים אותנו למקומות אחרים.

בני זוג יוצאים לחייים מתוך כוונה להקים יצירה משותפת, אבל ככל שנכנסים אל החיים עצמם, פורצים פנימה רצונות זמניים של להרוויח עוד שקל ולמלא את עצמי כאדם בודד והלמה נשכח.

בני נצרים, נוה ועוד, עמדו מחוץ לאותה התקפה נוראה והמחבלים לא נכנסו אליהם. האירוע הכי כואב ומצמרר היה בעלומים: התנהל קרב נורא שנמשך שעות. המחבלים רצחו 16 פועלים וזרים שעבדו ברפת בקצה היישוב, אבל בני היישוב שומרי השבת לא נפגעו.

הכוונה איננה לומר חס וחלילה כי אנשים נהרגו בגלל השבת. הם נרצחו בגלל רשעות המחבלים ולהבדיל הפקרות ההנהגה שאפשרו להם להגיע חופשי עד הגדר. אבל השבת הייתה קסדה שהגינה מפני רוע וסכנת היום. כמו שהרבי דיבר אחרי אסון מעלות (בהר בחקתי לד), כי בדקו ומצאו ברלחות הפנימיה שם מספר מזוזות פסול, כמו מספר הנערים שנהרגו ביום הראשון להתקפה. הדבר דומה לקסדה שלובש החייל והיא שומרת על ראשו. בהיעדר הקסדה, הוא עלול להיפגע - לא בגלל הקסדה אלא בגלל הירי, אבל - העדר הקסדה מונע את ההגנה שהייתה יכולה לספק.

5 הקורונה פרצה לחיינו לפני 6 שנים. הקשר הפיזי הפך בלתי אפשרי וכולנו גיששנו אחרי תוכנית וידאו שתאפשר מפגש וירטואלי. התוכנית החזקה בשוק לשיחות קוליות ווידאו הייתה "סקיפ". בפרוץ הקורונה היו לה מאות מיליוני משתמשים קבועים עם 32.4 אחוז מהשוק. אבל סקיפ החלה להוסיף 'פיצ'רים' ללא הפסקה: שליחת הודעות מיידיות, שיתוף קבצים, שיחות לטלפון נייד, אימוג'ים ושיתוף סרטוני וידאו.

שנה לתוך הקורונה, סקיפ צנחה ל-6.6%, בעוד זום זינקה ל-48.7%. זום ניצח במקום שסקיפ נכשלה: לרוץ עם **מיקור אחד** ולגרום לסבתא בת 70 להצטרף לשיחה משפחתית ראשונה בלי עזרה טכנית.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il